

Examen VWO
2019

tijdvak 2
dinsdag 18 juni
13.30 - 16.30 uur

Griekse taal en cultuur

Bij dit examen hoort een bijlage.

Dit examen bestaat uit 28 vragen en een vertaalopdracht.
Voor dit examen zijn maximaal 76 punten te behalen.
Voor elk vraagnummer staat hoeveel punten met een goed antwoord behaald kunnen worden.

Als bij een vraag een verklaring of uitleg gevraagd wordt, worden aan het antwoord meestal geen punten toegekend als deze verklaring of uitleg ontbreekt.

Geef niet meer antwoorden (tekstelementen, redenen, voorbeelden e.d.) dan er worden gevraagd.
Als er bijvoorbeeld één tekstelement wordt gevraagd en je antwoordt met meer dan één tekstelement, dan wordt alleen het eerste tekstelement in de beoordeling meegeteld.

Tekst 1

- Regel 2 διάδοχος t/m γίνεται
- 1p 1 Leg uit waaruit blijkt dat Periander zich ervan bewust was dat hij in zijn positie aan gevaren blootstond. Baseer je antwoord op het vervolg (t/m regel 12 τοιούτω).
- Regel 3-4 ἐπείτε t/m τυράννω
- 1p 2 Citeer uit het voorafgaande het Griekse tekstelement dat een tegenstelling vormt met ἐπείτε t/m τυράννω.
- Regel 4 δι' ἀγγέλων
- 1p 3 Citeer uit de regels 1-7 (Ἄρξαντος t/m ἐπιτροπεύοι) het Griekse tekstelement dat inhoudelijk overeenkomt met δι' ἀγγέλων.
- Regel 2-5 Ὁ τοίνυν t/m μαιφονώτερος
Tekst 1 is onderdeel van een redevoering.
- 2p 4 a. Noteer de naam van de plaats waar de redevoering gehouden wordt. Baseer je antwoord op de teksten die je voor dit examen gelezen hebt.
b. Beschrijf in eigen woorden het centrale thema van de redevoering en leg uit hoe dit centrale thema tot uitdrukking komt in de regels 2-5 (Ὁ τοίνυν t/m μαιφονώτερος).
- Regel 8 ἐξήγαγε, regel 10 ἐκόλουε
- 1p 5 Verklaar het verschil in aspectswaarde tussen ἐξήγαγε en ἐκόλουε. Ga in je antwoord in op beide persoonsvormen.
- Regel 7-13 Θρασύβουλος t/m κήρυκα
In een verhaal over de Romeinse geschiedenis stuurt een zoon van de Romeinse koning een bode met een brief naar zijn vader om advies in te winnen. Deze bode brengt als volgt verslag uit:
- 1 Hij liep langzaam de tuin in en ik volgde hem op een paar pas
2 afstand. Hij had een stok in zijn hand en terwijl hij een smal pad
3 volgde, sloeg hij met die stok de hoogste papavers die aan
4 weerskanten van het pad stonden af. De kleinere liet hij staan,
5 maar de bloemen die boven de andere uitstaken, moesten er
6 allemaal aan geloven en tenslotte lag het pad bezaaid met grote,
7 rode bloemen. Verder deed de koning niets en hij zei ook niets
8 en toen hij aan het eind van het pad was gekomen, wees hij me
9 de poort en maakte een gebaar dat ik moest weggaan.
- 2p 6 a. Citeer uit de regels 7-12 (Θρασύβουλος t/m τοιούτω) het Griekse tekstelement dat inhoudelijk vergelijkbaar is met 'tuin' (regel 1) in het bovenstaande citaat.
b. Citeer uit de regels 12-13 (Διεξεληθὼν t/m κήρυκα) het Griekse tekstelement dat inhoudelijk vergelijkbaar is met 'en toen hij aan het eind van het pad was gekomen' (regel 8) in het bovenstaande citaat.

- Regel 15 Ὁ δὲ οὐδέν οἱ ἔφη Θρασύβουλον ὑποθέσθαι
- 2p 7 a. Verdedig de stelling dat de bode hierin gelijk heeft.
b. Verdedig de stelling dat de bode hierin **geen** gelijk heeft.

Regel 15 ἔφη, regel 16 ἀποπέμψειε, regel 17 ὀπώπεε, regel 18 συνεῖς
Deze vier werkwoordsvormen verwijzen naar verschillende momenten in het verhaal.

- 1p 8 Noteer deze vier werkwoordsvormen in chronologische volgorde, van eerder naar later.

Regel 19 τοὺς ὑπερόχους τῶν ἀστῶν

- 2p 9 Citeer uit de regels 7-13 (Θρασύβουλος t/m κήρυκα) de twee niet direct opeenvolgende Griekse tekstelementen die inhoudelijk vergelijkbaar zijn met τοὺς ὑπερόχους τῶν ἀστῶν.

Regel 20-21 Ὅσα t/m ἀπετέλεσε

- 1p 10 Van welke mededeling uit de regels 1-7 (Ἄρξαντος t/m ἐπιτροπεύοι) vormen de woorden Ὅσα t/m ἀπετέλεσε een nadere uitwerking? Beantwoord de vraag in het Nederlands.

Regel 24 ἔφη ἡ Μέλισσα

- 1p 11 Citeer uit het vervolg (t/m regel 31 γυναῖκας) het laatste Griekse woord van Melissa's mededelingen.

Regel 26 ὄφελος εἶναι οὐδέν

- 1p 12 Waarvan was dit het gevolg? Baseer je antwoord op de regels 22-28 (Πέμψαντι t/m ἐπέβαλε).

Regel 28 ψυχρὸν

- 1p 13 Citeer uit het vervolg (t/m regel 31 γυναῖκας) het Griekse tekstelement waarmee ψυχρὸν inhoudelijk vergelijkbaar is.

Regel 29 τὸ συμβόλαιον

- 1p 14 Citeer uit het voorafgaande (vanaf regel 22 Πέμψαντι) het Griekse woord waarmee hetzelfde bedoeld wordt als met συμβόλαιον.

Regel 36 Τοιοῦτο

- 1p 15 Dit woord kun je hier het best opvatten als:
A zo afwisselend
B zo gehoorzaam
C zo gruwelijk
D zo spannend

Tekst 2

Regel 1 ταῦτα

- 1p 16 Beschrijf in eigen woorden wat in deze context concreet bedoeld wordt met ταῦτα. Baseer je antwoord op het vervolg (t/m regel 3 ἐλθεῖν).

Regel 2 πλεονέκτην

- 1p 17 Beschrijf de houding van de Grieken die voor Gelo de aanleiding is om deze kwalificatie te gebruiken. Baseer je antwoord op de regels 1-9 (Οἱ μὲν t/m νέμεται).

Regel 3 βάρβαρον, regel 4 βαρβαρικοῦ

- 1p 18 Noteer voor elk van deze twee woorden naar welk volk het verwijst.

Regel 8-9 οὔτε ἐμεῦ t/m ἐκπρηξόμενοι

- 1p 19 Beschrijf in eigen woorden Gelo's aanbod dat hij in het voorafgaande (vanaf regel 1 Οἱ μὲν) heeft vermeld, maar dat hij in de regels 8-9 (οὔτε ἐμεῦ t/m ἐκπρηξόμενοι) niet expliciet noemt.

Regel 3-9 Αὐτοὶ t/m νέμεται

In deze regels maakt Herodotus gebruik van een tautologie.

- 2p 20 a. Citeer de twee Griekse woorden die samen de tautologie vormen.
b. Leg uit wat met deze tautologie benadrukt wordt.

Regel 11 οὔτω δὴ

- 1p 21 Waarmee kunnen deze woorden het best geparafraseerd worden?
A nu de dood van Dorieus gewroken is
B nu Gelo gewonnen heeft
C nu het jullie eigen zaken betreft
D nu jullie groot voordeel van de havens hebben

Regel 1-11 Ἄνδρες t/m γέγονε

Na deze woorden van Gelo is het vervolg van zijn rede verrassend.

- 1p 22 Leg dit uit. Ga daarbij zowel in op de regels 1-11 (Ἄνδρες t/m γέγονε) als op het vervolg van Gelo's rede (vanaf regel 12 Ἀτιμίας).

Regel 17 ἐπ' ᾧ τε στρατηγός τε καὶ ἡγεμῶν τῶν Ἑλλήνων ἕσομαι
Met deze woorden noemt Gelo een voorwaarde. In het vervolg brengt Syagrus een argument tegen deze voorwaarde in; Gelo geeft in het vervolg een argument vóór deze voorwaarde. Deze argumenten zijn verschillend van aard.

- 3p 23
- Noteer in eigen woorden het argument dat Syagrus tegen deze voorwaarde inbrengt in de regels 20-25 (Ἡ t/m βοηθέειν).
  - Noteer in eigen woorden het argument vóór deze voorwaarde dat Gelo geeft in de regels 27-32 (Ἡ t/m πλεόνων).
  - Beschrijf in eigen woorden het verschil in aard tussen de argumenten van Gelo en Syagrus. Ga op beide argumenten in. Laat buiten beschouwing dat het om een argument en een tegenargument gaat.

Regel 26-27 Πρὸς t/m λόγον

Deze woorden worden door H. van Dolen als volgt vertaald:

Het was Gelon duidelijk dat hij geen schijn van kans had bij Syagros en daarom deed hij een laatste bod.

- 2p 24
- Citeer het Griekse woord dat in de vertaling is weergegeven met 'Het was duidelijk'.
  - Citeer het Griekse woord dat in de vertaling is weergegeven met 'geen schijn van kans'.

Regel 33 ἡμεῖς t/m λόγου

- 1p 25
- Beschrijf in eigen woorden de inhoud van wat Gelo hiermee bedoelt. Baseer je antwoord op de regels 27-36 (Ἡ ξεῖνε t/m ἐρήμους).

Regel 27-36 Ἡ ξεῖνε t/m ἐρήμους

Gelo maakt in zijn reactie gebruik van zowel een γνώμη als een a-fortiori-redenering.

- 2p 26
- Formuleer de γνώμη in eigen woorden.
  - Formuleer de a-fortiori-redenering in eigen woorden.

Let op: de laatste vragen van dit examen staan op de volgende pagina.

Regel 35-36 Καὶ τ/μ ἐρήμους

Deze woorden worden door H. van Dolen als volgt vertaald:

Je hebt het maar voor het zeggen: of je doet het ermee of je vertrekt, maar dan zonder mijn onontbeerlijke militaire steun.

- 2p 27 a. Citeer het Griekse tekstelement dat in de vertaling is weergegeven met 'of je doet het ermee'.

Van Dolen biedt niet alleen een vertaling, maar van een bepaald Grieks woord biedt hij ook een interpretatie.

b. Citeer het desbetreffende Griekse woord.

Regel 39 ἡ Ἑλλάς

- 1p 28 Noteer de naam van het stilistisch middel dat hier is gebruikt.

Tekst 3

Bestudeer de inleiding en de aantekeningen bij Tekst 3.

- 38p Vertaal de regels 1 t/m 12 in het Nederlands.

Bronvermelding

Een opsomming van de in dit examen gebruikte bronnen, zoals teksten en afbeeldingen, is te vinden in het bij dit examen behorende correctievoorschrift, dat na afloop van het examen wordt gepubliceerd.